

ВІДГУК

**опонента, доктора медичних наук, професора,
завідувача кафедри громадського здоров'я факультету післядипломної
освіти ДВНЗ «Ужгородський національний університет»**

Слабкого Геннадія Олексійовича

**на дисертаційне дослідження Орабіни Тетяни Миколаївни
«Медико-соціальне обґрунтування удосконаленої моделі перинатальної
допомоги спроможної мережі госпітального округу», яке подане до
спеціалізованої вченої ради ID 10316 Національного медичного
університету імені О.О. Богомольця МОЗ України, що створена
відповідно до наказу Національного медичного університету імені О.О.
Богомольця №309-асп. від 30.06.2025 р., для захисту на здобуття ступеня
доктора філософії в галузі знань I - охорона здоров'я та соціальне
забезпечення за спеціальністю 12 «Медицина»**

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження.

Дисертаційне дослідження присвячене комплексному медико-соціальному обґрунтуванню моделі удосконаленої перинатальної допомоги в межах спроможної мережі госпітального округу. Актуальність теми зумовлена загостренням демографічної кризи, високими показниками материнської та перинатальної смертності, а також необхідністю системного удосконалення доступу до якісної медичної допомоги вагітним жінкам, роділлям та новонародженим — особливо в умовах війни, внутрішньої міграції та обмеженого ресурсного забезпечення. Розв'язання цих питань стало завданням дисертаційного дослідження Орабіни Тетяни Миколаївни.

На тлі реалізації державної політики щодо формування спроможних госпітальних округів та перегляду підходів до регіоналізації перинатальної допомоги, дослідження набуває особливого значення. Воно відповідає сучасним запитам системи охорони здоров'я на ефективні управлінські, кадрові та технологічні рішення. У роботі ґрунтовно проаналізовано ключові організаційні, демографічні та клініко-епідеміологічні чинники, що визначають потреби в перинатальній допомозі, а також запропоновано науково обґрунтовані механізми оптимізації кадрового забезпечення, маршрутизації пацієнтів та підвищення якості медичних послуг.

Особливу актуальність становить розроблена модель організації перинатальної допомоги, що інтегрує принципи регіоналізації, функціонального розмежування між кластерними та надкластерними закладами охорони здоров'я, а також використання інноваційних технологій, включно з телемедичним консультуванням та створенням AI-центрів. Запропоновані підходи враховують прогнозовані ризики та обсяг медичної допомоги, що дозволяє забезпечити адресне, ресурсно збалансоване та якісне надання послуг у різних клінічних ситуаціях.

Таким чином, тематика дисертаційного дослідження відповідає сучасним пріоритетам розвитку системи охорони здоров'я України, а його

результати мають вагоме теоретичне і практичне значення для удосконалення організації медичної допомоги жінкам і новонародженим в умовах соціальних викликів, воєнного стану та структурних трансформацій галузі.

Зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження є фрагментом науково-дослідної роботи кафедри менеджменту охорони здоров'я Навчального-наукового інституту громадського здоров'я та профілактичної медицини Національного медичного університету імені О. О. Богомольця Міністерства охорони здоров'я України: «Оцінка стану регіоналізації перинатальної допомоги в областях в контексті управління перинатальними ризиками новонароджених, маршрутизація пацієнток відповідно до виявлених ризиків. Оцінка матеріально-технічної, організаційної, аналітичної, методичної та навчальної спроможності перинатальних центрів» (№ державної реєстрації 0123U103032, термін виконання 2023-2024 рр.) в яких авторка брала безпосередню участь

**Результати оцінки наукового рівня дисертації та публікацій
Оцінка структури, змісту та форми дисертації.**

Структура роботи відповідає сучасним вимогам, включаючи анотацію, вступ, огляд літератури, матеріали та методи дослідження, розділи з викладенням результатів власних досліджень, аналіз та узагальнення отриманих результатів, висновки, практичні рекомендації, список використаних джерел та додатки. Цей підхід дозволяє структурувати інформацію та систематизувати роботу.

Крім того, використані джерела включають 221 найменування, більшість з яких не старше 5 років, що підкреслює актуальність обраної дисертанткою тематики дослідження.

Дисертаційне дослідження викладено на 262 сторінках, у тому числі 234 сторінках основного тексту, проілюстроване 59 рисунками та 24 таблицями. Назва дослідження відповідає його змісту.

Усі викладені аспекти свідчать про професіоналізм авторки дисертаційного дослідження під час проведення безпосередньо дослідження та при оформленні наукової роботи.

У першому розділі дисертаційної роботи – «Сучасний стан перинатальної допомоги» – авторкою представлено структуровано викладений матеріал, який складається з трьох змістовно пов'язаних підрозділів. Проведено глибокий аналіз нормативно-правової та теоретичної бази організації перинатальної допомоги в Україні та за в зарубіжних країнах. Здійснено систематизацію чинного законодавчого регулювання, виявлено його недоліки в контексті сучасних соціально-демографічних викликів, зокрема війни, кризи народжуваності та реформування медичної системи через впровадження спроможної мережі госпітальних округів.

Висвітлення міжнародного досвіду дає змогу виокремити ефективні підходи до інтеграції перинатальної допомоги, зокрема акцентовано увагу на

міждисциплінарності та стандартизації маршрутів пацієнтів. Аналіз вітчизняних досліджень засвідчив їхню фрагментарність, що підтверджує доцільність обраної авторкою тематики дослідження. Авторка чітко окреслила ключові проблеми вітчизняної системи: диспропорції у ресурсному забезпеченні, відсутність належної маршрутизації пацієнтів та слабку взаємодію між закладами охорони здоров'я різного рівня. Це дозволило визначити наукову нішу дослідження та обґрунтувати його актуальність.

Другий розділ – «Програма, матеріали та методи дослідження» – складається з двох підрозділів і містить логічно вибудовану програму дослідження, яка охоплює всі етапи аналізу системи перинатальної допомоги з урахуванням як вітчизняних, так і міжнародних реалій. Інформаційна база дослідження є повною, достовірною та репрезентативною: використано широкий спектр джерел, включаючи статистику МОЗ України, Державної служби статистики, дані міжнародних організацій (UNICEF, ВООЗ та ін.).

Застосований методичний апарат є комплексним та сучасним: від системного аналізу до моделювання й експертного оцінювання. Це дозволило здійснити всебічну оцінку функціонування системи перинатальної допомоги в умовах трансформаційних процесів у сфері охорони здоров'я. Відзначаю високий рівень методологічної культури дослідниці, здатність працювати з великими обсягами інформації та формулювати обґрунтовані висновки, що стали основою для подальшої розробки удосконаленої моделі організації перинатальної допомоги.

У третьому розділі дисертаційної роботи – «Прогнозування динаміки демографічних показників та стану здоров'я матерів та новонароджених в Україні для визначення потреб у перинатальній допомозі до 2026 року» – авторка здійснила всебічний статистичний і прогностичний аналіз демографічної ситуації та медико-статистичних показників здоров'я матерів і новонароджених. Дослідження орієнтоване на виявлення як наявних, так і перспективних потреб у системі перинатальної допомоги.

Особливу цінність має використання комплексу сучасних методів аналізу, зокрема регресійного моделювання, що дало змогу побудувати кількісні прогнози ключових показників: рівнів народжуваності, перинатальної та неонатальної смертності, частоти оперативних пологів, акушерських ускладнень та захворюваності новонароджених. Прогностичні розрахунки супроводжуються належними статистичними обґрунтуваннями ($p < 0,001$; $p < 0,05$), що засвідчує достовірність і валідність отриманих результатів.

У роботі обґрунтовано тенденцію до зростання епідеміологічного навантаження на систему охорони материнства та дитинства внаслідок погіршення стану здоров'я новонароджених, зростання частоти ускладнень вагітності та пологів. Це явище авторка пов'язує як з внутрішніми системними факторами, так і з масштабним впливом війни. Розроблені сценарії розвитку дають змогу сформулювати стратегічно вивірені управлінські рішення щодо

кадрового, ресурсного та організаційного забезпечення системи перинатальної допомоги.

Четвертий розділ – «Аналіз регіональних особливостей мережі перинатальних закладів охорони здоров'я та основних показників організації їх діяльності» – присвячено регіональному виміру функціонування мережі перинатальних установ в Україні. У межах трьох підрозділів авторкою досліджено глибокі міжрегіональні відмінності у кадровому забезпеченні, структурі послуг, доступності та ефективності надання допомоги. Обґрунтовано, що дисбаланси значною мірою зумовлені наслідками воєнних дій, внутрішньою міграцією та нерівномірним розподілом ресурсів.

Наведені статистичні дані свідчать про достовірні регіональні відмінності за ключовими показниками: кількістю пологів, навантаженням на персонал, частотою пологів поза межами медичних закладів, кількістю вагітностей без медичного спостереження та переведенням новонароджених між закладами. Окрему увагу приділено впливу дефіциту медичних кадрів на клінічні та організаційні наслідки, з особливим акцентом на регіони, розташовані поблизу зони бойових дій.

Проведений кореляційний аналіз дозволив виявити статистично значущі взаємозв'язки між кадровим забезпеченням, рівнем фінансування та результатами надання допомоги. Запропонована авторкою прогнозна модель трансформації організації перинатальної допомоги до 2026 року є науково обґрунтованою та має значний практичний потенціал для ухвалення ефективних управлінських рішень на рівні державної політики охорони здоров'я.

Загалом, третій і четвертий розділи вирізняються високим ступенем аналітичної глибини, методологічною точністю та вагомим прикладним значенням, що підтверджує високий науковий рівень проведеного дослідження.

У п'ятому розділі дисертаційної роботи – «Порівняльний аналіз основних показників діяльності перинатальних центрів та пологових відділень закладів охорони здоров'я Житомирської, Івано-Франківської та Чернігівської областей» – представлено результати міжрегіонального дослідження, спрямованого на вивчення змін у роботі перинатальних закладів в умовах воєнного стану. Аналіз охоплює заклади різного рівня, зокрема ті, що входять до кластерної та надкластерної мережі.

Авторкою виявлено достовірні трансформаційні зрушення, серед яких – зменшення загальної кількості пологів, скорочення частоти переведень новонароджених, зниження середньої тривалості перебування вагітних у стаціонарі та коефіцієнта зайнятості ліжкового фонду в надкластерних закладах із щорічною кількістю пологів понад 1500. Водночас у закладах із меншим обсягом медичної допомоги спостерігається зростання частки оперативних втручань, що може свідчити про недостатній рівень умов для фізіологічного ведення пологів.

Деталізований статистичний аналіз клінічних та організаційних показників виявив істотні відмінності у навантаженні, ресурсному забезпеченні та профілі пацієнтів між ЗОЗ різного рівня. Значну увагу приділено ефективності використання кадрового потенціалу, що дозволило авторці обґрунтувати потребу в подальшій оптимізації перинатальної системи з урахуванням регіональних особливостей та викликів, пов'язаних із війною.

Шостий розділ – «Модель організації перинатальної допомоги спроможної мережі госпітального округу» – є підсумковим і презентує концептуально нову науково обґрунтовану модель удосконалення системи перинатальної допомоги в межах госпітального округу. Авторкою запропоновано комплекс нормативних розрахунків кадрового складу медичних працівників відповідно до типу ЗОЗ, обсягу пологової активності та рівня клінічного навантаження, що має практичну цінність для управлінського планування.

Значущою науковою новацією є рекомендації щодо професійної підтримки лікарів з обмеженим клінічним навантаженням шляхом впровадження систематичних симуляційних тренінгів. Це рішення спрямоване на збереження й розвиток клінічних навичок у фахівців, що працюють у віддалених або малонавантажених підрозділах.

Особливої уваги заслуговує розробка моделі регіоналізації та розмежування функцій між кластерними та надкластерними закладами, що узгоджується з міжнародними підходами до організації перинатальної допомоги. Високо оцінюється і впровадження механізму ротації персоналу: короткострокових стажувань, циклічних чергувань і мобільних міждисциплінарних команд, які сприятимуть уніфікації клінічних практик та підвищенню якості медичної допомоги.

Інноваційним елементом запропонованої моделі є створення AI-центрів на базі перинатальних закладів, орієнтованих на системне підвищення кваліфікації медичного персоналу через сучасні навчальні технології, симуляційне навчання та міждисциплінарну взаємодію. Цей підхід поєднує теоретичну обґрунтованість і прикладну спрямованість, забезпечуючи практичну реалізацію результатів дослідження в умовах реформування медичної галузі.

Сформульовані авторкою **висновки та практичні рекомендації** є науково обґрунтованими, відповідають завданням, свідчать про досягнення мети дослідження, відзначаються прикладною спрямованістю й можуть бути використані для оптимізації кадрового, організаційного та ресурсного забезпечення системи перинатальної допомоги в умовах трансформації галузі охорони здоров'я.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертаційного дослідження.

Результати дисертаційного дослідження Орабіни Тетяни Миколаївни висвітлені в 14 наукових роботах, у т. ч. у 2-х одноосібних. З них: 2 статті у наукових фахових виданнях України категорії «Б»; 5 статей – у виданнях, що

входять до наукометричної бази Scopus. Результати дослідження представлені у 5-х тезах матеріалів науково-практичних конференцій з міжнародною участю, 1 міжнародній монографії.

Наукова новизна результатів досліджень та їх наукова обґрунтованість є високою, та полягає у вперше запропонованій в Україні науково обґрунтованій моделі організації перинатальної допомоги в межах спроможної мережі госпітального округу з урахуванням прогнозованого рівня акушерсько-неонатального ризику, кадрового забезпечення та клінічних навантажень. Обґрунтовано алгоритми маршрутів пацієнтів, нормативи кадрового планування та інноваційні підходи до професійного розвитку медичного персоналу. Результати ґрунтуються на репрезентативних статистичних даних і сучасних аналітичних методах, що забезпечує їх достовірність і практичну цінність.

Оцінка рівня виконання поставленого наукового завдання та рівня оволодіння авторкою методологією наукової діяльності.

У дисертаційному дослідженні чітко сформульовано мету, яка повністю досягнута через послідовне виконання наукових завдань, що охоплюють комплексне вивчення медико-соціальних, демографічних, організаційних і кадрових аспектів надання перинатальної допомоги. Авторка продемонструвала здатність критично аналізувати нормативно-правову базу, медичну практику та результати вітчизняних і міжнародних досліджень у сфері охорони материнства й дитинства, що засвідчує глибоке розуміння проблеми.

Робота відзначається чіткою методологічною побудовою та грамотним використанням сучасних методів наукового аналізу: регресійного та прогнозного моделювання, системного, порівняльного та кореляційного аналізу, оцінки ризиків, експертного оцінювання. Залучено масштабну інформаційну базу, включаючи дані МОЗ України, Держстату, ВООЗ, UNICEF, результати регіонального моніторингу, що дозволило авторці забезпечити високу репрезентативність і достовірність висновків. Високий рівень володіння методами статистичної обробки підтверджено застосуванням відповідних показників значущості ($p < 0,001$; $p < 0,05$), а також формуванням науково вивірених управлінських рішень.

Таким чином, авторка цілком обґрунтовано та методологічно грамотно реалізувала поставлене наукове завдання, продемонструвала глибоке оволодіння методологією наукової діяльності, здатність до самостійного проведення дослідження, формулювання практично значущих висновків і рекомендацій, що відповідає сучасним вимогам до дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Використання результатів дисертаційного дослідження в практиці.

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження є вагомим і багатоаспектним. Авторкою обґрунтовано та розроблено удосконалену

модель організації перинатальної допомоги у межах спроможної мережі госпітального округу, яка враховує функціональне розмежування між кластерними та надкластерними закладами охорони здоров'я, прогнозований рівень акушерсько-неонатального ризику та кадрові можливості регіону. Запропоновані підходи дозволяють підвищити ефективність управління кадровими та матеріальними ресурсами, поліпшити доступність і якість медичних послуг у перинатальний період, особливо в умовах обмежених ресурсів і соціально-гуманітарної кризи.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес закладів вищої медичної освіти та практичну діяльність закладів охорони здоров'я, що підтверджено відповідними актами. Запропонована модель може бути використана управлінням охорони здоров'я при формуванні стратегій розвитку госпітальних округів, плануванні перинатальної допомоги, удосконаленні маршрутів пацієнтів і нормативів кадрового забезпечення. Це свідчить про значний потенціал дисертаційної роботи для трансформації системи охорони материнства та дитинства на національному рівні.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності.

При детальному розгляді дисертаційного дослідження Орабіни Тетяни Миколаївни порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації) не було виявлено.

Відповідність дисертації спеціальності та профілю спецради.
Дисертаційне дослідження Орабіни Тетяни Миколаївни на тему «Медико-соціальне обґрунтування удосконаленої моделі перинатальної допомоги спроможної мережі госпітального округу» на здобуття наукового ступеня доктора філософії в філософії в галузі знань І - охорона здоров'я та соціальне забезпечення за спеціальністю 12 «Медицина» відповідає вимогам, щодо присудження ступеня доктора філософії.

Зауваження до змісту та оформлення дисертаційної роботи.

Суттєвих зауважень до змісту та оформлення дисертаційної роботи немає. Під час наукової дискусії виникли наступні запитання до авторки дослідження:

1. Яким чином у межах розробленої моделі організації перинатальної допомоги враховано виклики, пов'язані з географічною віддаленістю населених пунктів, нерівномірним розподілом медичних кадрів і матеріально-технічних ресурсів у межах госпітального округу,
2. Чи розглядали Ви можливість впровадження механізмів додаткового матеріального чи нематеріального стимулювання медичних працівників у межах запропонованої моделі з метою підвищення їхньої

мотивації до роботи в умовах ротації, професійного навчання та функціонування в структурі спроможної мережі госпітального округу?

Висновок.

Дисертаційне дослідження Орабіни Тетяни Миколаївни на тему «Медико-соціальне обґрунтування удосконаленої моделі перинатальної допомоги спроможної мережі госпітального округу», подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань І - охорона здоров'я та соціальне забезпечення за спеціальністю 12 «Медицина», є завершеною науково-дослідною роботою, що вирізняється високим ступенем теоретичного опрацювання, ґрунтовною аналітикою та переконливою аргументацією запропонованих практичних рішень.

Актуальність теми зумовлена необхідністю удосконалення системи надання перинатальної допомоги в умовах трансформацій охорони здоров'я та впливу воєнного стану, який супроводжується зростанням ризиків для матерів і новонароджених. У межах дисертаційної роботи авторкою запропоновано адаптовану до національного контексту модель організації перинатальної допомоги, яка інтегрує принципи регіоналізації, раціонального ресурсного планування, клінічної маршрутизації пацієнтів та інноваційних підходів до підготовки медичних кадрів. Значною перевагою дослідження є глибоке опрацювання статистичних, демографічних і клінічних показників, що стали основою для науково обґрунтованих управлінських рішень.

Робота має чітку логічну побудову, відповідність меті та завданням дослідження, обґрунтованість висновків і рекомендацій, що базуються на аналізі значного обсягу первинних і статистичних даних. Результати дисертації мають вагоме практичне значення й можуть бути використані у закладах охорони здоров'я, органах управління та в системі післядипломної медичної освіти. Отримані висновки та рекомендації є актуальними для реалізації реформи госпітальних округів та сприяють удосконаленню якості перинатальної допомоги.

З огляду на наукову цінність отриманих результатів, прикладну значущість і відповідність державним пріоритетам у галузі охорони здоров'я, дисертаційне дослідження Орабіни Тетяни Миколаївни відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 щодо здобуття ступеня доктора філософії та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом МОН України від 12 січня 2017р. №40 зі змінами та доповненням згідно Наказу МОН України №59 від 31 травня 2019 року, а його авторка **Орабіна Тетяна Миколаївна** заслуговує на присудження ступеня

доктора філософії в галузі знань І Охорона здоров'я за спеціальністю 12
«Медицина».

Опонент:

доктор медичних наук, професор,
завідувач кафедри громадського здоров'я
ДВНЗ «Ужгородський національний
університет»

Слабкий

Геннадій СЛАБКИЙ

